

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง

พ.ศ.....

หลักการ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๘๔ (๕) กำหนดให้ความคุ้มครองการประกอบอาชีพของประชาชนต้องแข่งขันได้อย่างเสรีและเป็นธรรม และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาที่มีอำนาจทางการค้าและมีทุนขนาดใหญ่เข้ามาผูกขาดสินค้าอุปโภคและบริโภค จะทำให้กระทบต่อความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งรัฐต้องฟื้นฟูปกป้องและส่งเสริมการทำกินของคนไทยและความมั่นคงแห่งรัฐจึงต้องให้มีกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง

เหตุผล

โดยที่ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้ ปัจจุบันได้มีการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก อันส่งผลกระทบต่อธุรกิจค้าปลีกค้าส่งที่มีขนาดเล็กไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรมต้องเลิกกิจการไปจำนวนมากและป้องกันมิให้ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งขนาดใหญ่ผูกขาดตลาดของประเทศ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถพัฒนาตนเองเพื่อแข่งขันได้อย่างเสรีและเป็นธรรม สมควรมีการจัดระเบียบการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง เพื่อให้การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งทุกประเภททุกขนาดดำรงอยู่ร่วมกันได้ตามสภาพเศรษฐกิจการค้าและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งควรมีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งรายย่อยดั้งเดิม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง
พ.ศ. ...

.....
.....
.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕
ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำ
ได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง พ.ศ.”
มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบก
ษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง” หมายความว่า กิจการค้าปลีกหรือกิจการค้าส่งซึ่งสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้
ส่วนบุคคลหรือใช้ในครัวเรือน ในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนใหญ่

“ค้าปลีก” หมายความว่า การประกอบธุรกิจโดยการขายสินค้าในจำนวนน้อยให้แก่ผู้บริโภค
“ค้าส่ง” หมายความว่า การประกอบธุรกิจโดยการขายสินค้าในจำนวนมากให้แก่ผู้ซื้อเพื่อนำไปขายให้
แก่ผู้บริโภคหรือนำไปให้บริการต่อ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง
“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง
“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรี มอบหมาย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมการค้าภายใน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค หรือราชการส่วนท้องถิ่น

การยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งของหน่วยงานอื่นของรัฐ นอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) การขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา
- (๒) การค้ำน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำน้ำมันเชื้อเพลิง
- (๓) การขายหนังสือ หรือหนังสือพิมพ์
- (๔) การขายของที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยว
- (๕) การขายอัญมณีหรือเครื่องประดับ
- (๖) การขายอาหารที่ปรุงสำเร็จให้ผู้ซื้อสามารถบริโภคได้ทันที
- (๗) การขายสินค้าซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นหลัก
- (๘) การขายสินค้าของสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์
- (๙) การขายสินค้าอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง ประกอบด้วย

- (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการจากส่วนราชการ จำนวนหกคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสองคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ด้านการค้าปลีกหรือค้าส่ง และด้านการบริหารธุรกิจ ด้านละหนึ่งคน

(๔) กรรมการผู้แทนสถาบันหรือองค์กรเอกชน จำนวนเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ ผู้แทนสมาคมสื่อสารมวลชน ผู้แทนสมาคมเกษตรกร ผู้แทนสมาคมการค้าที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง แห่งละหนึ่งคน และผู้แทนสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือด้านการค้าที่ไม่เป็นธรรม จำนวนสองคน

ให้อธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมการค้าภายในแต่งตั้งข้าราชการของกรมการค้าภายใน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในการแต่งตั้งกรรมการตาม (๔) ให้สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ สมาคมสื่อสารมวลชน สมาคมเกษตรกร สมาคมการค้าที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง บรรดาสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือด้านการค้าที่ไม่เป็นธรรม แล้วแต่กรณีเสนอชื่อบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันหรือองค์กรของตนต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแต่งตั้งสำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอชื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนสถาบันหรือองค์กรเอกชนตามมาตรา ๗ (๓) และ (๔) ต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง

มาตรา ๙ กรรมการตามมาตรา ๗ (๓) และ (๔) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๐ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๕ กรรมการตามมาตรา ๗ (๑) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้ว่าจะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๗) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

มาตรา ๑๑ เมื่อกรรมการตามมาตรา ๗ (๑) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอื่น หรือผู้แทนอื่นของสถาบันหรือองค์กรเอกชนเป็นกรรมการแทน เว้นแต่วาระดำรงตำแหน่งของกรรมการจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันและให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ และให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนการจัดระบบการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งรายย่อย ผู้ผลิตสินค้า เกษตรกร หรือความเป็นอยู่ของประชาชน ชุมชนและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งรายย่อยให้มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายธุรกิจหรือรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เพื่อลดต้นทุนสินค้า ค่าขนส่ง ให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็ง ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า เพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ และเพื่อให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าดำเนินการตามนโยบายสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจค้าปลีก หรือค้าส่งรายย่อยที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว

(๔) เชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้คำอธิบาย คำแนะนำ หรือความเห็น

(๕) มีคำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริงหรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย

ให้นำความในมาตรา ๘ มาใช้บังคับกับลักษณะต้องห้ามของอนุกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการพิจารณาทางปกครอง การประชุม และการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๒

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง

มาตรา ๑๕ ให้จัดตั้งสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง ในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ

(๒) ติดตามความเคลื่อนไหว สถานการณ์และสภาพปัญหาของการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและการส่งเสริมและการพัฒนาธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งต่อคณะกรรมการ

(๓) ศึกษาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง ทิศทางและแนวโน้มของพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งและปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง รวมทั้งเสนอความเห็นหรือมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง การส่งเสริมหรือการพัฒนาธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งให้มีความเข้มแข็ง และให้การประกอบธุรกิจทุกประเภทอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งให้มีบทบาทในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน วัฒนธรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

(๔) ประสานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการมอบหมาย

(๖) ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่และรับผิดชอบงานตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๖ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเรียกผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ถือคำ แจ้งข้อเท็จจริงหรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ รวมทั้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก หรือค้าส่ง ส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

(๒) เข้าไปในสถานที่ทำการ สถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกบัญชี ทะเบียนเอกสารหรือหลักฐานอื่นจากผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

(๓) ออกคำสั่งเตือนเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขหรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตหรือตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๑๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่มีพื้นที่ทุกสาขารวมกันแล้วเกินกว่าหนึ่งแสนตารางเมตร โดยนับรวมกับธุรกิจที่ผู้ประกอบการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้าถือหุ้นหรือมีผู้ถือหุ้นร่วมกันเกินกว่าหนึ่งในห้าส่วนหรืออนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หรือสิทธิอย่างอื่นในการประกอบธุรกิจด้วย

ให้การประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นธุรกิจที่ต้องขออนุญาตในการประกอบธุรกิจ

(๑) ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่มีขนาดพื้นที่ของสถานประกอบธุรกิจขายสินค้ารวมกันทุกสาขาดั้งแต่หนึ่งหมื่นตารางเมตรขึ้นไป

พื้นที่ของสถานประกอบธุรกิจขายสินค้า หมายความว่าพื้นที่รวมของทุกชั้นภายในอาคารและพื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้ประกอบกิจการขายสินค้า พื้นที่ที่ให้บุคคลอื่นเช่าและคลังสินค้าที่อยู่ในบริเวณเดียวกันหรือต่อเนื่องกับพื้นที่ที่ใช้ประกอบกิจการขายสินค้า

(๒) ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่มียอดขายได้หรือประมาณการรายได้รวมของทุกสาขาในปีภาษีที่ผ่านมาหรือประมาณการรายได้ของแผนธุรกิจในปีแรกรวมกันทุกสาขาตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป

(๓) ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งซึ่งผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตาม (๑) หรือ (๒) เข้าเป็นผู้ถือหุ้นหรือมีผู้ถือหุ้นร่วมกันในกิจการนั้นเกินกว่าหนึ่งในห้าส่วนของการ

(๔) ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งซึ่งผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตาม (๑) หรือ (๒) ให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หรือสิทธิอย่างอื่น เพื่อประกอบธุรกิจภายในระยะเวลาหรือเขตพื้นที่ที่กำหนด และการประกอบธุรกิจนั้นอยู่ภายใต้การส่งเสริมและควบคุมตามแผนดำเนินธุรกิจของบุคคลที่อนุญาตนั้น โดยผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าตอบแทนการใช้สิทธิดังกล่าว

มาตรา ๒๑ การประกอบธุรกิจตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง ห้ามมิให้ประกอบธุรกิจด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินกิจการเกินสิบหกชั่วโมงในแต่ละวัน
- (๒) ผลิตหรือจ้างผลิตสินค้าโดยใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของตน เพื่อจำหน่าย
- (๓) เรียกเก็บค่าโฆษณาจากผู้ผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อม
- (๔) จำกัดจำนวนขายสินค้าที่มีความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ซื้อแต่ละรายเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจเองทั้งทางตรงและทางอ้อม
- (๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมแรกเข้า หรือบังคับผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือตัวแทนให้จ่ายผลประโยชน์ และให้หมายความรวมถึงเงิน ทรัพย์สิน หรือบริการบางอย่างซึ่งเป็นการเอาเปรียบทางการค้า
- (๖) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมส่วนเพิ่ม หรือการขอส่วนลดในวาระพิเศษ เช่น การเปิดสาขาใหม่ หรือขอส่วนลดชดเชยของหาย หลังจากรับมอบสินค้าจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายแล้ว
- (๗) การคืนสินค้าโดยไม่เป็นธรรม หรือการขอเปลี่ยนสินค้าจากรายการหนึ่งกับสินค้าอีกรายการหนึ่ง โดยผู้ประกอบธุรกิจค้าส่งค้าปลีกคืนสินค้า ซื่อจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายโดยไม่มีเหตุผลหรือมิใช่ความผิดของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายหรือมิได้มีข้อตกลงกันไว้ล่วงหน้า หรือมิได้เป็นความยินยอมของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย
- (๘) ขายสินค้านำราคาต่ำกว่าทุน ยกเว้นเป็นการขายสินค้าที่มีความจำเป็นและสามารถอธิบายเหตุผลได้ เช่น สินค้าใกล้หมดอายุ สินค้าที่มีการใช้เฉพาะบางฤดูกาล หรือสินค้าที่ได้แจ้งให้สำนัก

งานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า กรรมการค้าภายใน ทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นแล้ว

- (๕) การใช้สัญญาการฝากขายที่ไม่เป็นธรรม โดยผู้ประกอบธุรกิจค้าส่งค้าปลีกบังคับให้ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายยอมรับสัญญาการฝากขายสินค้าซึ่งกำหนดเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรม หรือบังคับให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเฉพาะรายทำสัญญาฝากขายสินค้าแทนการทำสัญญาซื้อขายตามปกติ
- (๑๐) การบังคับให้ซื้อหรือให้จ่ายค่าบริการ อย่างไม่เป็นธรรม โดยผู้ประกอบธุรกิจค้าส่งค้าปลีกบังคับให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต้องซื้อสินค้าหรือต้องจ่ายค่าบริการตามที่กำหนด เพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจค้าส่งค้าปลีก อันเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนแก่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๑๑) การใช้พนักงานของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอย่างไม่เป็นธรรม โดยผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย มิได้ยินยอม หรือมิได้เป็นข้อตกลงกันไว้ล่วงหน้า
- (๑๒) ชำระเงินล่าช้าหรือไม่ชำระเงินตามกำหนดหรือกำหนดวันชำระเงิน หรือเงื่อนไขการชำระเงินอย่างไม่เป็นธรรม
- (๑๓) วิธีการอื่นๆ ที่ก่อผลกระทบอย่างรุนแรงแก่ธุรกิจค้าปลีกของชุมชน

มาตรา ๒๒ ผู้ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง จะต้องมีมาตรการในอันที่จะไม่ให้เกิดผลกระทบที่เสียหายต่อชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ จารีตประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ความเสียหายตามวรรคแรกนั้น ผู้ได้รับผลกระทบจะต้องได้รับการชดเชยจากผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ก่อผลกระทบนั้น

ให้ผู้ได้รับผลกระทบตามวรรคแรก ให้ผู้อนุญาต กรรมการการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง หรือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์คุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดี หรือฟ้องคดีแทนผู้ได้รับความเสียหายให้ได้รับการชดเชยความเสียหายนั้น

มาตรา ๒๓ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดแยกประเภทธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามมาตรา ๒๐ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งในแต่ละประเภทแยกต่างหากจากกัน

การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามวรรคแรก ให้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ บริเวณที่ตั้งสถานประกอบธุรกิจ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นแก่ผู้บริโภค วัน และเวลาเปิดปิดของสถานประกอบธุรกิจ แต่ละประเภท ตามความเหมาะสม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขอื่นเท่าที่จำเป็นแก่วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้คำนึงถึงลักษณะของธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งแต่ละประเภท วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพสังคมในแต่ละท้องถิ่น

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามมาตรา ๒๑ ต้องไม่ขัดกับกฎหมายนั้น

มาตรา ๒๕ ผู้ใดจะประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต ตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจให้ใช้ได้กับธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามประเภทที่ได้รับอนุญาต เท่านั้น

ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งประเภทใดซึ่งประสงค์จะตั้งสาขาของธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งประเภทเดียวกัน ณ ที่ใด ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

มาตรา ๒๗ ผู้ใดได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งแล้ว หากต่อมา ลักษณะการประกอบธุรกิจไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๒๐ ให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวยังคงอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๐ เว้นแต่การประกอบธุรกิจที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๘ ผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งในสถานประกอบธุรกิจ ของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามมาตรา ๒๓ แล้ว ไม่ต้องรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๔ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๙ ผู้ได้รับใบอนุญาตจะโอนกิจการตามที่ได้รับอนุญาตให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตหรือเป็นการตกทอดทางมรดก

การยื่นคำขอโอนกิจการและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๐ ในกรณีผู้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามมาตรา ๒๓ ตาย หรือสิ้นสภาพนิติบุคคล หรือตกเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทายาทหรือผู้ชำระบัญชีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาต เพื่อรับโอนใบอนุญาตภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย สิ้นสภาพนิติบุคคล หรือตกเป็นบุคคลล้มละลาย แล้วแต่กรณี หรือภายในระยะเวลาที่ผู้อนุญาตขยายเวลาให้ตามความจำเป็น ถ้ามิได้ยื่น

คำขอภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าใบอนุญาตสิ้นอายุ หากจะประกอบธุรกิจตามใบอนุญาตนั้นต่อไปให้
ดำเนินการขอรับใบอนุญาตใหม่

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเสมือนว่าทายาท ผู้ชำระบัญชีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
ซึ่งเข้าประกอบธุรกิจตามใบอนุญาตนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาต

เมื่อผู้ชำระบัญชีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ดำเนินการชำระบัญชีหรือจัดการทรัพย์สินของผู้ได้
รับอนุญาตจนแล้วเสร็จ ให้ใบอนุญาตนั้นเป็นอันสิ้นอายุ

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง
มาใช้บังคับแก่ผู้อนุบาลโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ ถ้าใบอนุญาตประกอบธุรกิจหรือใบอนุญาตตั้งสาขาสูญหายหรือถูกทำลายในสาระสำคัญ
ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึง
การสูญหายหรือถูกทำลายดังกล่าว

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ
เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ไม่อนุญาตให้ตั้งสาขาหรือไม่อนุญาตให้โอนกิจ
การ ผู้ขออนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลปกครองได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

มาตรา ๓๓ ผู้รับใบอนุญาตที่เลิกประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง หรือเลิกสาขาใดสาขาหนึ่ง ต้องแจ้ง
เป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจหรือวันเลิกสาขานั้น

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ข้อเท็จจริง หรือไม่
ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามมาตรา ๑๖ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเตือนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๓๗ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งตามมาตรา ๒๐ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือตั้งสาขาโดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองแสนบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๓๙ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตาม มาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๔๐ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมหรือคนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

มาตรา ๔๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๓๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ในการใช้อำนาจดังกล่าวคณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานการค้าภายในจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำแทนได้

การมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๕
บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งมีคุณสมบัติต้องห้าม ตามมาตรา ๒๐ อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับได้รับการยกเว้นให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้ตามมาตรา ๒๐ วรรคสองต่อไปได้ หนึ่งปี และจะต่อใบอนุญาตได้อีกหนึ่งครั้ง รวมไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

ให้ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่ต้องขออนุญาตตามมาตรา ๒๐ อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับยื่นขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๒๕ ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตให้โดยไม่ชักช้า ในระหว่างนั้นให้ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งนั้นต่อไปได้ โดยมีฐานะเสมือนเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต และต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : ปัญหาการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งนั้นสมควรจะมีกฎหมายจัดระเบียบมานานแล้วแต่ก็ไม่สามารถตรากฎหมายกฎหมายมาบังคับใช้ได้เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ จะมีอิทธิต่อนักการเมืองหรือพรรคการเมืองอยู่มาก เมื่อมีการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 รัฐบาลสมัยนั้นได้จัดทำร่างให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วและร่างกฎหมายฉบับนั้นได้ผ่านวาระสองในสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วไม่ทันได้ผ่านการพิจารณาในวาระสามจึงตกไป ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ยังมีข้อบกพร่องในส่วนที่ให้อำนาจคณะกรรมการการค้าเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตทั้งหมดซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการที่คณะกรรมการอาจถูกรอบงำโดยทุนขนาดใหญ่ได้ภายหลัง ซึ่งอาจออกหลักเกณฑ์ที่เป็นไปในทางเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการรายใหญ่ฝ่ายเดียวได้ จึงต้องกำหนดให้จำกัดจำนวนสาขาโดยมาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งที่พื้นที่การประกอบธุรกิจรวมกันทุกสาขาแล้วเกินกว่าหนึ่งแสนตารางเมตร เพื่อจะเป็นการป้องกันการผูกขาดตัดตองด้วยทุนขนาดใหญ่หรือทุนข้ามชาติ เปิดโอกาสให้คนไทยรายเล็กรายน้อยที่ทำธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่งรวมทุกสาขาแล้วมีพื้นที่ไม่ถึงหนึ่งหมื่นตารางเมตร สามารถเปิดกิจการได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ซึ่งจะเป็นหลักการที่จะให้ผู้ประกอบการรายย่อยจะอยู่ร่วมกันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้ ทั้งเป็นการ กระจายรายได้ ไม่ผูกขาด ชาติมั่นคง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (รัฐธรรมนูญ ๕๐ ม.๘๓)